

Україна – не повоєнна Франція, але нам так само потрібна нова генерація держу правлінців

Нині Україна знаходиться в активному періоді державного будівництва. При цьому, на переконання експертів, найголовнішим у контексті залишається зміна ментальності людини щодо нових підходів у реалізації, зокрема, адміністративної реформи у галузі державного управління. Про нагальні проблеми підготовки нової генерації фахівців державного управління наш кореспондент розмовляв з віце-президентом Національної академії державного управління при Президентові України Мариною БІЛИНСЬКОЮ.

– Марино Миколаївно, неодноразово на найвищому рівні робиться наголос на необхідності посилення та підвищення якості підготовки кадрів державних службовців. Адже темпи розвитку країни багато в чому залежать від професійності саме управлінської державної ланки. Як ви оцінюєте роботу вашого колективу за останні роки в цьому напрямку?

– Безумовно, змінами, що сьогодні відбуваються в державі, мають керувати та втілювати у життя саме держслужбовці нового типу, зі спеціальними професійними знаннями та компетенціями, як того вимагає Закон України «Про державну службу». На жаль, нині в Україні існує така ситуація, коли більшість посад державних посадовців обіймають люди, які не пройшли професійної підготовки в галузі знань державного управління. І цей фактор не є перешкодою для просування по кар'єрних щаблях. Хоча реформи державної кадрової політики, започатковані Президентом України Віктором Януковичем, розпочалися саме з нашого навчального закладу, зокрема, з низки указів щодо реформування Національної академії з метою забезпечення нової якості освіти у галузі державного управління. Тому цілком логічним було б закріпити в умовах щодо обіймання посад державної служби саме наявність освітнього ступеня з держуправління. Адже, наприклад, лікар має відповідну освіту і диплом, що є необхідною умовою

для надання медичних послуг. Проте вважається нормою, що для виконання професійних обов'язків держслужбовця достатньо мати лише вищу освіту, хоча закон визначає держслужбу як професійну діяльність, що вимагає принаймні наявність професійної освіти. Підкреслюючи важливість цього напрямку в освітній галузі, згадаємо повоєнну зруйновану Францію. Тоді президент Шарль де Голль зробив ставку на держслужбовців нової генерації, які, на його переконання, мали б посприяти якнайшвидшому виходу країни з повоєнної руїни. У країні була створена школа державного управління. За кілька років саме її висококласні учні багато в чому посприяли досягненню країною грандіозних успіхів фактично в рекордно короткі строки.

– Які уроки з французького досвіду взяла для себе українська школа?

– Перш за все це започаткування кар'єрної системи державної служби, яка імплементована в новий Закон України «Про державну службу». По-друге, це започаткування діяльності навчально-наукового інституту «Вища школа державного управління» у структурі Національної академії державного управління (НАДУ). Школа опікується підготовкою молодих і талановитих державних службовців, які можуть бути провідниками європейських ідей державного управління. Саме в цій Вищій школі державного управління реалізовується інноваційна магістерська програма «Публічне адміністрування», що створена за сприяння уряду ФРН. Сподіваємось, що саме ця програма для кращих випускників вищих навчальних закладів та молодих державних службовців дасть змогу створити нову генерацію управлінців, які зможуть ефективно реалізовувати розпочаті реформи та виведуть країну на якісно новий рівень свого розвитку.

У вищій школі держуправління ми навчаємо талановиту молодь, тобто молодих державних службовців та випускників ВНЗ, які мають диплом з відзнакою, віком до 35 років з викладанням дисциплін англійською мовою. При цьому зазначу, що вимоги до вступників дуже високі. Як правило це особи, які мають дві, а інколи й три вищі освіти, закордонну освіту та бездоганно володіють однією з трьох або чотирьох іноземних мов.

– За якою спеціалізацією навчаються найталановитіші слухачі?

– Існують чотири спеціалізації. Зокрема «Демократичне врядування», «Європейська співпраця», «Управління цільовими програмними проектами» та «Регіональне врядування». При цьому слід згадати про інститут наставництва, створений у жовтні минулого року, в якому ми намагаємося закріпити кожного нашого слухача за високопосадовцями, — практиками державного управління, наприклад, з комітетів Верховної Ради, Кабінету Міністрів, центральних органів виконавчої влади. Сенс діяльності наставництва ми вбачаємо в безпосередній передачі практикоорієнтованих знань від топ-менеджерів до наших слухачів, а також надати можливість молоді заявити про себе ще під час навчання. Цим ми намагаємося вирішити певні проблеми при подальшому працевлаштуванні наших випускників. Наприклад, випускники, які навчаються на денній формі 1,5 року і не мають

стажу роботи на відповідних посадах, не можуть вступити на держслужбу без проведення конкурсного відбору. Тому ми сподіваємось, що саме через інститут наставництва, знаходячись поряд з керівниками органів державної влади, наші слухачі можуть себе проявити та на конкурсі почуватися впевнено.

Програма «Публічне адміністрування» є найновішою та європейськи орієнтованою. На сьогодні ми знаходимося на етапі ліцензування навчання іноземних громадян. Адже тільки Україна на теренах СНД має новітню галузь освіти у сфері державного управління, і це привертає до нас увагу країн-сусідів.

За сімнадцять років функціонування Національної академії державного управління було випущено близько 17 тисяч державних службовців. У порівнянні із загальною кількістю посад держслужбовців, що становить разом із посадовими особами органів місцевого самоврядування близько 400 тисяч осіб, це невеликий показник. Проте, враховуючи високу плинність кадрів на державній службі, наявність професійної освіти є нагальною потребою, зокрема для реалізації кадрової політики саме у галузі державного управління.

– За вашими словами, на ринку праці відчувається брак дипломованих фахівців державного управління. З другого боку, нині у вітчизняній освітній сфері у вас практично немає конкурентів...

– НАДУ є головним навчальним закладом у системі підготовки та перепідготовки підвищення кваліфікації державних службовців. Національною агенцією з питань держслужби фінансується низка магістратур, що готують фахівців за окремою магістерською програмою. Але їхні потужності, на жаль, не є достатніми. При цьому навчання на денній формі серед абітурієнтів не є популярним. Бо на час навчання слухач залишається без роботи, а призначення на попередню посаду чи іншу не гарантоване, навіть дипломованому фахівцю необхідно пройти конкурс. Треба сказати і про низку факторів, які не на користь держслужби. Наприклад, непривабливий імідж держслужбовця у суспільстві, їх соціальна незахищеність, недовіра з боку багатьох наших громадян через сумну статистику корупційних діянь, ускладнена, неефективна система надання адміністративних послуг тощо. Словом, потреба на ринку праці на наших випускників чимала, а охочих вчитися у Вищій школі державного управління, особливо на денній формі, на жаль, значно менше ніж, наприклад, у Франції або Німеччині, де конкурс на місце сягає 20–30 осіб.

– Разом з тим рейтинг вашого закладу в Україні дуже високий. Завдяки чому?

– У нас сформований дуже потужний колектив з великою кількістю докторів та кандидатів наук з державного управління. Ми маємо досить солідний досвід у сфері освіти за окремими напрямками. Підготовка фахівців за 11 магістерськими програмами у НАДУ є унікальною в своєму роді.

Ми навчаємо фахівців 1–4 категорій, решта вчиться у магістратурах державної служби. Проте після магістратури слухачі можуть продовжити навчання в аспірантурі або докторантурі.

Колектив Національної академії державного управління і професорсько-викладацький склад роблять усе можливе, щоб наші слухачі набули найкращих знань, закріплених практикою. Знаковим є те, що до президентського кадрового резерву «Нова еліта нації» зараховано значну кількість випускників саме Національної академії державного управління, що свідчить про високий рівень підготовки.

Розумієте, зміна свідомості відбувається не так швидко, як набуваються знання. Підготувати державного службовця відданим справі в умовах недостатньої соціальної захищеності та політичного впливу при змінах політичних команд, погодьтеся, непросто.

– Які основні вимоги до ваших абітурієнтів?

– Згідно із нещодавніми змінами, головною вимогою до вступу є те, що за державним замовленням ми навчаємо виключно держслужбовців, за винятком талановитої молоді, що має, як вже зазначалося, «червоні» дипломи. Іншими вимогами є відповідність обійманих посад 1–4 категорій держслужбовців та посадових осіб місцевого самоврядування або тих, хто включений до кадрового резерву на ці категорії посад. Наголошу, що віднедавна в умовах для вступників зменшився обов'язковий термін перебування на посаді держслужбовця з 3 до 1 року. Для вищих керівних кадрів знято граничний вік щодо вступу на навчання. Найпопулярнішими є вузькі спеціальності, оскільки вони реалізуються тільки у НАДУ. Наприклад, «Парламентеризм і парламентська діяльність», «Місьцеве самоврядування» або «Регіональне управління».

– Більш цікавим для мене було дізнатись навіть не те, яким є конкурс, а хто є вашими слухачами...

– Дійсно, у нас вчать посадовці різних міністерств і відомств, які приймають певні управлінські рішення та є відповідальними за їхню реалізацію. Також є представники силових структур. Позаяк така спеціальність, як «Управління у сфері національної безпеки», є привабливою як для військовослужбовців, так і для представників СБУ. Тож ми є цікавими для багатьох сфер управлінської діяльності. До речі, в нас була цікава програма співпраці з Національним університетом оборони України, де йшлося про нові підходи до підготовки військових саме для управлінської сфери.

– Зважаючи на те, що вашими абітурієнтами є керівники з доволі солідним досвідом управлінської діяльності в різних сферах, вимоги до ваших викладачів також мають бути особливими. Тим більше, як зазначалося вище у процесі навчання, передусім наголос робиться на уроках з практики.

– Наші викладачі активно співпрацюють з центральними органами виконавчої влади в реалізації державних програм і цільових проектів. Окрім цього, більшість з них залучені в різні робочі групи, що створюються при міністерствах для реалізації різних завдань та реформ. Більшість наших завідувачів кафедр задіюються органами державної влади при опрацюванні певних національних програм. Також більшість кафедр НАДУ залучені до реалізації міжнародних проектів. Нині реалізуються два великі проекти спільно з Канадською конференційною радою, які націлені на ефективний економічний розвиток міст і регіонів країни та застосування певних інструментів прогнозування в розвитку регіонів. Крім того, наші викладачі часто працюють у регіонах, навчаючи представників місцевої, регіональної влади ефективно застосовувати сучасні інструменти врядування і управління. Також ми проводимо курси підвищення кваліфікації для державних службовців. В Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів наші викладачі в ході семінарів відповідають на найактуальніші питання державних службовців щодо їхньої сфери діяльності. Окрім цього, у нас є потужний Центр дистанційного навчання, в якому реалізуються дві магістерські програми в дистанційному форматі. Також розробляються курси підвищення кваліфікації у дистанційному режимі.

– *Тобто ваш навчальний заклад є певним генератором розвитку національної школи державного управління. Назвіть приклади втілення ваших наукових моделей у нашому повсякденному житті, зокрема — у державному управлінні.*

– Передусім треба сказати про президентську програму державної кадрової політики, складова якої пов'язана з реалізацією кадрової політики державного управління та опрацьовувалася саме у НАДУ. Також у дорадчій структурі при Президентові Україні є наші фахівці, які надають певні пропозиції щодо розвитку різних сфер соціального життя. Якщо говорити про конкретні приклади, то вони найяскравіше реалізуються, мабуть, у діяльності міжнародних проектів. Йдеться про започаткування нових інструментів прогнозування для вироблення стратегічних планів розвитку міст і територій. Зокрема, нашими фахівцями створені посібники з демографічного, економічного та незабаром з'явиться з фіскального прогнозування. Також слід сказати і про важливу програму реформування сфери управління охороною здоров'я, в реалізації якої враховуються наукові розробки наших фахівців.

– *У порівнянні з європейськими українська вища школа державного управління відносно молода. Ми йдемо слідом чи маємо свої особливості?*

– Звичайно, ми нічого не копіюємо, проте не відкидаємо найкращий європейський, азійський, американський досвід. Ми виробляємо власну модель, адже в нас своя історія і свої традиції як культурні, так і управлінські. Ми намагаємось ефективно використати наш потужний науково-практичний потенціал викладачів для того, щоб ефективно готувати

майбутніх держслужбовців. Попереду багато роботи, адже ми йдемо шляхом перетворень і сподіваємось, що наші громадяни незабаром відчують якісні зміни у своєму житті багато в чому завдяки саме професійності випускників нашої школи.

Розмову вів Вадим КОВАЛЬОВ,
«Народна армія»